

Csatlósne Komáromi Katalin

**A Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely úrasztali
kézimunkáinak kiállítása és ehhez kapcsolódó
vetítettképes előadás magyarországi és határon túli
helyszíneken**

1. A jó gyakorlat kiválasztási szempontjai

A Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely több magyarországi tájegység hímzés kultúrájával foglalkozik, de munkásságuk középpontjában a Sárospatakon Lorántffy Zsuzsanna Fejedelemasszony udvarában működő úri hímzés feldolgozása és továbbörökítése áll. A XVII. századból eredő egyedi motívum világot a Református Kollégium Tudományos Gyűjtemény Múzeumának igazgatója tudományos alaposággal is feldolgozta, ez jelenti munkájuk alapját. Pocsainé dr. Eperjesi Eszter a téma avatott szakértője és országszerte ismert előadója. A négy évtizedes múltra visszatekintő közösség úri hímzés tematikájú programjainak állandó segítője.

A 2017-es év az alkotások bemutatására különleges apropót szolgáltatott, hiszen a Reformáció 500. évfordulója mind Sárospatakon, mind más, erős református gyökerekkel rendelkező településen középpontba helyezte az úrasztali kézimunkákat. Ez a momentum nemcsak magyarországi, hanem határon túli szórvány területeken is segítette a komplex program megvalósítását. Az alkotóközösséget működtető intézmény széles körű kapcsolati hálója lehetővé tette ezen komplex programok megszervezését és sikeres lebonyolítását. A határon túli területek egyik ágát az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület magyar házai jelentették, míg a felvidéki intézmény a pataki Kollégium hatókörének köszönhetően került a programba: Kolozsvár, Nagyenyed, Szilágysomlyó, Nagykapos.

2. A jó gyakorlat létrehozói

A Művelődés Háza és Könyvtára Sárospatak – Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely, Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Múzeuma, Sárospataki Képtár.

A program szervezője: Csatlósné Komáromi Katalin A Művelődés Háza és Könyvtára igazgatója, az EMKE Észak-Magyarországi Képviselői Pont vezetője, Bordás István a Sárospataki Képtár vezetője.

A programban részt vettek a Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely tagjai Koscsó Istvánné vezetésével, valamint az előadásokat Pocsainé dr. Eperjesi Eszter múzeumigazgató tartotta valamennyi helyszínen.

3. A jó gyakorlat érdekeltjei

A program elsősorban valamennyi helyszínen a kézimunka és textilművészet iránt érdeklődőknek szólt, másodsorban a református egyházközségek tagjainak. A kiállítás megnyitót követő vetítettképes előadás komplex ismeretterjesztő elemként szerepelt a gyakorlatban, amelyet több néprajzzal, vagy vallástörténettel foglalkozó érdeklődő is meghallgatott az egyes helyszíneken. A kiállítást megtekintették azon érdeklődők is, akik más céllal érkeztek az egyes intézményekbe.

4. A jó gyakorlat célja és tevékenységei

A program elsődleges célja az úri hímzés motívum és színvilágának bemutatása, illetve a XXI. századi alkalmazásának és felhasználási területeinek igazolása. Így a kiállított darabok között nemcsak asztalterítőket, keresztelőkendőket és úrasztali textileket találunk, hanem ünnepi öltözethasználatos kiegészítőket, ékszerket, díszítő jegyeket. A kiállítás megnyitók alkalmával elhangzó bevezető a tárgyalkotó közösség történetét és sokszínű, eredményekben gazdag működését mutatta be, rávilágítva a közösségi lét erősségeire és a településre gyakorolt hatására.

A múzeumigazgató által tartott vetítettképes előadás az úri hímzés történetére, motívum és színvilágára, a felhasznált alapanyagok minőségére és ezek összefüggéseire hívta fel a figyelmet. A vetített diákon keresztül ismerhetett meg a közönség több, Sárospatakon ma is fellelhető, Lorántffy Zsuzsanna udvarából származó kézimunkát, illetve úrasztali terítőt. Az átadott ismeretek valamennyi helyszínen hozzájárultak a nemzeti identitás és nemzeti összetartozás érzéséhez is, melynek hatása a hallgatóságon minden helyszínen érzékelhetővé vált.

A programsorozat első lépése volt, hogy a Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely tagjai 2017. február 19-én a Fejedelemasszony névnapján úri

hímzésekből álló kiállítást valósított meg a szervezetnek otthont adó sárospataki intézményben. A helyi kiállítás befejezése után a kiállított darabokat olyan tematikus tablókon helyezték el, amelyek jól szállíthatóak voltak, és a többszöri csomagolás ellenére is biztosították a kézimunkák épségét. A tablókat a szakkör tagjai a szín- és motívumrendszer figyelembe vételével készítették el. Összesen 12 db A4-es méretű tabló több mint ötven alkotással jelentette a mobil installációt. Az ehhez szükséges alapanyagokat a szervezet pályázati forrásból finanszírozta.

A programsorozat időbeni egyeztetését és a lehetséges helyszínekkel való kapcsolat felvételt az EMKE Észak-Magyarországi Képviselői Pontja végezte. A korábbi sikeres együttműködéseknek, illetve a téma iránti azonos motivációnak köszönhetően a program összesen öt helyszínen valósult meg. A kiállítás megnyitókra minden esetben minimum hatfős csoport utazott, magában foglalva a hímző asszonyok egy részét, az előadást tartó múzeumigazgatót, a kiállítás rendezését végző képtár vezetőjét, és a rendezvény lebonyolítását, megnyitót tartó intézményvezetőt.

Az egyes helyszíneken rendelkezésre álló kiállítótér berendezését és többféle funkció szerinti kialakítását a csoport tagjai a házigazda szakmai munkatárssal közösen végezte, ügyelve arra, hogy mind a kiállított darabok megtekintése, mind az előadás, és a helyszíni kézimunkázás megfelelő térbe kerüljön, ügyelve a fényviszonyokra és a látogatók kényelmes elhelyezkedésére.

5. A jó gyakorlat által érintett területek

A megvalósított program két klasszikus közművelődési területet is érintett: a kiállítás és az ismeretterjesztés területét. A kiállítás elsősorban a látogatók esztétikai nevelését segítette, míg az előadás a nemformális tanulás kiváló példája volt. A múzeumigazgató történelmi, egyháztörténelmi és néprajzi ismereteket egyaránt közvetített a hallgatóság felé. A nagyenyedi és a sárospataki Református Kollégium történetének azonosságai éppúgy felszínre kerültek, mint a gyülekezeti közösségek gyakorlatai. A közönség valamennyi helyszínen érzelmileg is azonosulni tudott a nemzeti összetartozás érzését erősítő hangulattal, a helyszíni varrás, vagy annak esetleges kipróbálása még inkább erősítette a résztvevők személyes kötődését a programhoz.

A kiállítás megnyitón elhangzó köri bemutatás és a szakköri tagok jelenléte a közösségben végzett munkára hívta fel észrevétlenül is a figyelmet. A rögtönzött bemutatók és a hímző asszonyok közvetlensége bizonyította a közönség számára, hogy értékmentő – értékteremtő munkájuk egy jó

hangulatú csapatban zajlik, ahol a sikerek további motivációt jelentenek a tagok számára.

6. A jó gyakorlat területi hatóköre

A program elsődleges hatóköre Sárospatak volt, majd ez az ütemezés szerint bővült az alábbi területekkel: kolozsvári, nagyenyedi és szilágysomlyói magyar közösség, felvidéki Nagykapos település magyar közössége.

7. A jó gyakorlathoz szükséges feltételek

Alapvető szükséglet a kézimunka kollekció. A szállításhoz és csomagoláshoz szükséges megfelelő installáció. Valamennyi helyszínen megfelelő tér, ahol a kiállítás és az előadás lebonyolítható, technikai eszközök a vetítettképes előadáshoz.

A programsorozat személyi feltételi a fentebb említettek szerint szükségeltetnek, továbbá kiállítás szervezésében jártas személy az egyes helyszíneken.

A program pénzügyi kiadásait a kiállítási installáció megvalósítása mellett az utazási, illetve szállítási költségek jelentették. Az erdélyi helyszínek esetében szállásköltséggel is számolni kellett. A kiállítás megnyitón közreműködők közül csak a Református Kollégium Tudományos Gyűjteményének múzeumigazgatója részesült tiszteletdíjban, hiszen ő nem A Művelődés Háza és Könyvtára képviselőjében vett részt a programon.

8. A jó gyakorlat eredményei, hatásai

A kiállítást látogató közönség egy különleges hímzés kultúrával ismerkedhetett meg, a precíz, tudományos alapossággal készült kézimunkák mind az egyéni, mind a közösségi felhasználási területeket érintették.

A vetített képes előadás új ismereteket közvetített helytörténetből, egyháztörténetből, és művelődéstörténetből egyaránt. Közvetett hatásként beszélhetünk a látogatók egyházhoz való viszonyának változásáról, és a kötődések erősödéséről.

A bemutatott jó gyakorlat klasszikusan szolgálta Sárospatak város Kulturális Stratégiájában megfogalmazott elvárásokat, azaz Sárospatakon létrehozott értékek más helyszínen történő bemutatását, illetve Sárospatak Brand erősítését.

9. A jó gyakorlat fenntarthatósága

A program értékálló központi eleme, vagyis az úri hímzéssel készült kézimunkák bármikor újabb formában és tematika szerint is bemutatásra kerülhetnek, akár Sárospatakon, akár más helyszíneken. A Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely helyi beágyazottságát és szakmai elismertségét számos elismerés, kitüntetés, illetve a tagok által megszerzett Népi Iparművész Cím igazolja, így az alkotásaikból nyíló kiállítás időponttól függetlenül értékálló.

10. A jó gyakorlat adaptálhatósága

A program könnyen adaptálható más tárgyalkotó tevékenységre is. Az esetleges kiállítások és hozzá kapcsolódó programok – bemutató, előadás – a témától függően variálható. A könnyű szállítás és csomagolás hozzájárulhat a program sikeréhez. Az adaptálhatóságot a megvalósított esemény jól tükrözi.